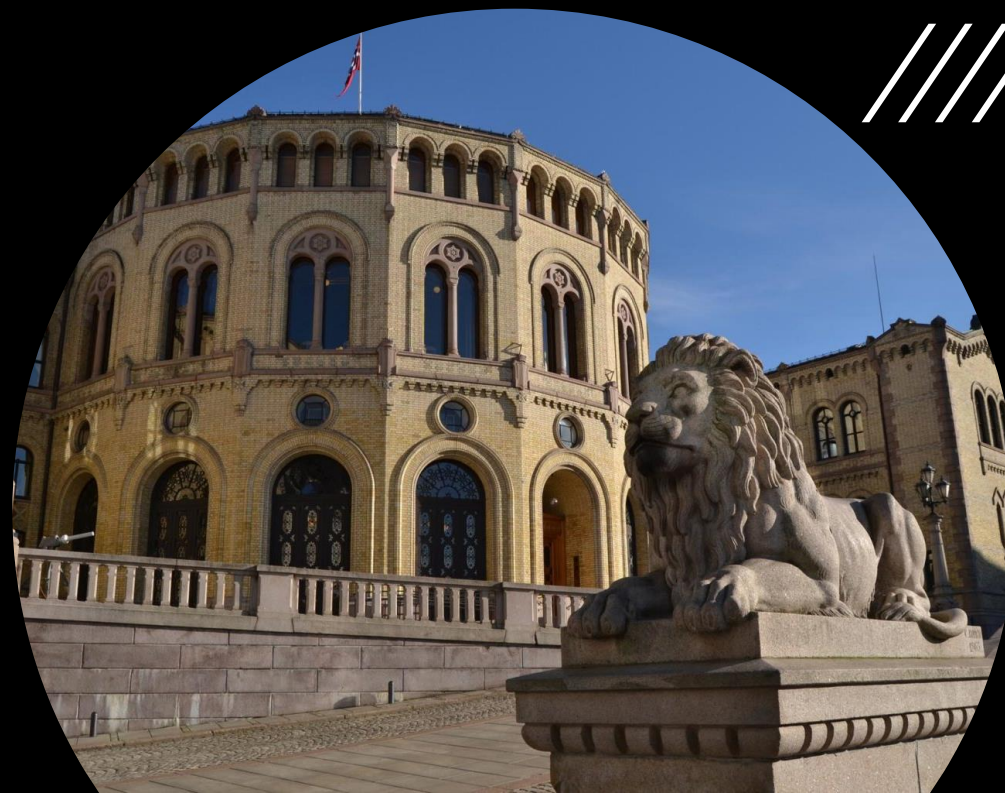
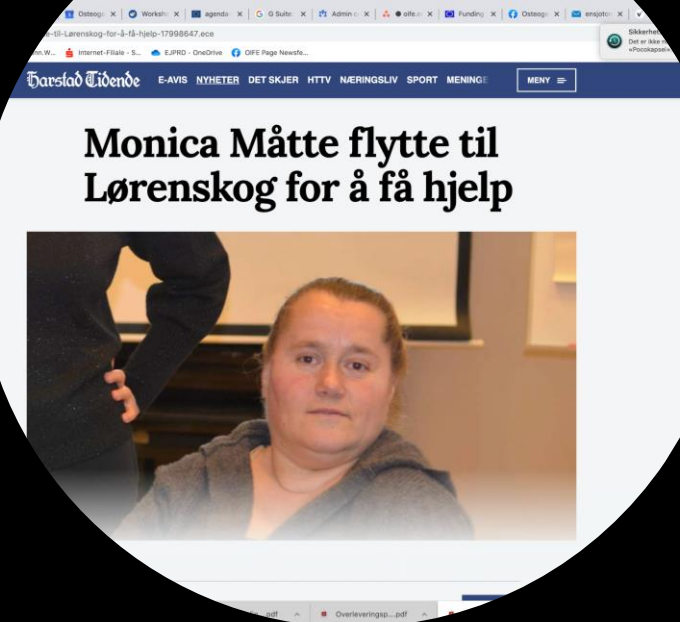

Omsorgstjenester, BPA og/eller likestillingsverktøy?

14. april 2021

Ingunn Westerheim, Seniorrådgiver i FFO

Omsorgstjenester

Stat vs.
Kommune

Likeverdige
tjenester vs.
lokale forhold og
behov

Kommunene har ansvar for:

- tjenestetilbudet til alle mennesker med behov for pleie- og omsorgstjenester, uten hensyn til alder eller diagnose.
- utbygging, utforming og organisering av et **forsvarlig og godt tjenestetilbud** til den enkelte som har behov for pleie- og omsorgstjenester.

Staten

- har ansvar for å sikre kommunene gode **rammevilkår** gjennom **regelverk** og **økonomiske** rammer og ved å føre **tilsyn**.
- skal videre legge til rette for kommunal planlegging og utvikling i balansen mellom hensynet til et **likeverdig tjenestetilbud** til alle og **tilpasning til lokale forhold og behov**.

Omsorgstjenestene må organiseres slik at bruker så langt som mulig kan leve og bo selvstendig og ha en aktiv og meningsfull tilværelse i felleskap med andre.

Tjenestene utformes i samråd med brukeren.

Kommunale helse- og omsorgstjenester

- består i hovedsak av ulike former for
  - Hjemmetjenester
    - Hjemmesykepleie
    - Praktisk bistand
  - Opphold i institusjon, herunder sykehjem
  - Tilbud om avlastningstiltak
  - Støttekontakt
  - Omsorgslønn.
- Som en del av ordningen med praktisk bistand skal alle kommuner ha tilbud om Brukerstyrt personlig assistanse (BPA). **Dette er en alternativ organisering av praktisk bistand etter lov om sosiale tjenester.**
- Den enkelte kommune kan ha ordninger og tilbud spesielt tilpasset sin kommune, som for eksempel matombringning og trygghetsalarm.

Hva er avlastning?

- Hvis du har særlig tyngende omsorgsoppgaver, kan du få avlastning. Eksempler på særlig tyngende omsorgsarbeid er:
  - om du arbeider mange timer per måned med omsorgsarbeid
  - om omsorgsarbeidet er mer fysisk eller psykisk belastende enn vanlig
  - om omsorgsarbeidet innebærer mye nattarbeid eller avbrudd i nattesøvnen
- Kommunen har plikt til å tilby ulike avlastningstiltak og kan for eksempel yte avlastning i form av hjemmehjelp, dagtilbud eller avlastningsopphold på sykehjem. Avlastningen skal gi deg rom for normal fritid, mulighet til å reise på ferie og tid til å bevare ditt sosiale nettverk.
- Kommunen vurderer behovet for bistand, og skal i samarbeid med den enkelte omsorgsyter avgjøre om det skal tilbys tjenester i form av avlastningstiltak.

Hva er støttekontakt?

- En støttekontakt skal hjelpe en annen person til å ha en aktiv og meningsfylt fritid. Hvis du har behov for, og ønsker å få en støttekontakt, ta kontakt med kommunen der du bor.
- Hvem kan få støttekontakt?
- Barn og voksne som har behov for hjelp, for eksempel på grunn av
  - somatisk (kroppslig) eller psykisk sykdom
  - skade eller lidelse
  - rusmiddelproblem
  - sosiale problemer, eller
  - nedsatt funksjonsevne
- kan ha rett på støttekontakt. Alle kommuner har en plikt til å ha en støttekontaktordning.
- Det er gratis å motta støttekontakt, men du må selv regne med å dekke dine egne utgifter mens du er sammen med støttekontakten, som for eksempel inngangspenger til svømmehall, kinobillett, mat osv.
- *Men husk at det finnes ledsagerbevis!*
- Støttekontakt kan gis individuelt, i grupper eller i samarbeid med en frivillig organisasjon.
- Støttekontakt kan organiseres som BPA – men ordningene er IKKE identiske!

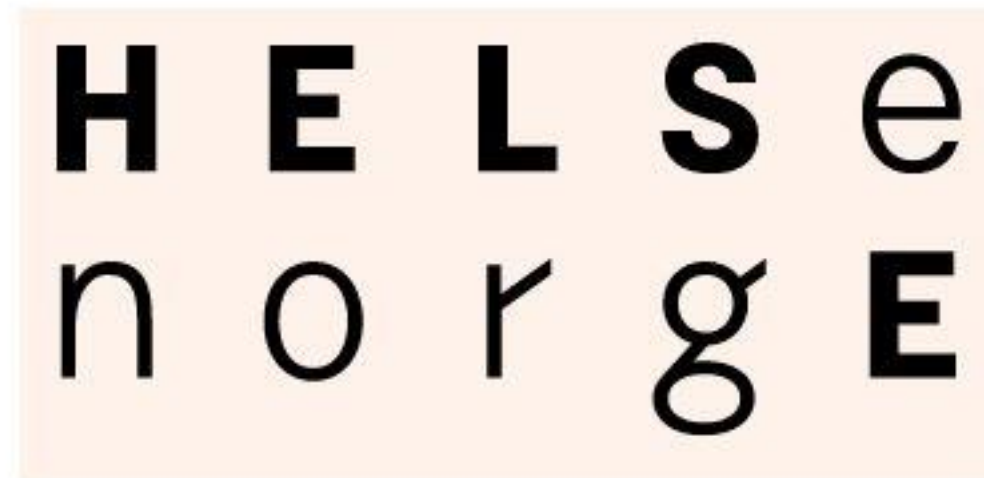
Hva er omsorgsstønnad (omsorgslønn)?

- Hvis du har særlig tyngende omsorgsarbeid og utfører oppgaver som ellers måtte vært utført av kommunen, kan du få omsorgsstønnad. Omsorgsstønnad skal gjøre det mulig for private omsorgspersoner å opprettholde omsorgsarbeidet for sine nærmeste.
- Ordningen omfatter både omsorgsytere uten omsorgsplikt og foreldre som har omsorgsplikt for sine mindreårige barn.
- Ingen har en lovfestet rett til omsorgsstønnad, men kommunen har en plikt til å tilby ordningen.
- For å få tildelt omsorgsstønnad må kommunen ha vurdert dette som den mest hensiktsmessige måten å yte tjenester på i hvert enkelt tilfelle. Denne vurderingen skal skje i samarbeid med deg som omsorgsyter og eventuelt omsorgsmottaker.
- Både omsorgsgiver og omsorgsmottaker kan søke sin kommune om omsorgsstønnad.
- Når du har søkt, har kommunen plikt til å gi deg en skriftlig avgjørelse (enkeltvedtak), enten du får innvilget omsorgsstønnad eller ikke. Hvis du får avslag på søknaden din, skal dette også begrunnes.
- Mye rot og uklarhet rundt denne ordningen (lønn, pensjon, begreper osv)

Avlastning	>
Brukerstyrt personlig assistanse (BPA)	>
Dagtilbud	>
Frisklivssentral	>
Habilitering og rehabilitering	>
Hjemmesykepleie og annen helsehjelp i hjemmet	>
Kommunal bolig – boliger med særlige tilpasninger	>
Kommunale helsetjenester på helsenorge.no	>
Kommunale hjemmetjenester på helsenorge.no	>
Ledsagerbevis	>
Omsorgsstønad	>
Praktisk bistand og opplæring	>
Støttekontakt	>
Trygghetsalarm	>
TT-kort	>

<https://www.helsenorge.no/hjelpetilbud-i-kommunene/>

Omsorgssektoren

- Sykehjem synes i stor grad å bli brukt til permanent pleie- og omsorg for eldre med omfattende tjenestebehov, mens hjemmetjenestene ytes i ulikt omfang, fra tilsyn og praktisk bistand et par timer i uken til heldøgntjenester med helsefaglig innhold.
- Utviklingen i omsorgstjenesten må vurderes ut fra det samlede tilbudet i både sykehjem, omsorgsboliger og eget hjem.
- Mange kommuner yter heldøgns omsorgstjenester i boliger til pleie- og omsorgsformål.
- Omfanget av pleie- og omsorgstjenestene har økt de siste årene.
  - Det økende behovet skyldes både at tjenestetilbudet har blitt bygd ut i takt med at det blir stadig flere eldre, særlig i aldersgruppen over 90 år.
  - Det har vært en sterk økning i antall yngre mottakere (under 67 år).
  - Omsorgstjenesten har i dag over 280 000 brukere. Dette inkluderer mottakere av hjemmetjenester, beboere i institusjon, samt mottakere av støttekontakt, avlastning og omsorgslønn.
  - Det utføres nå i overkant av 130 000 årsverk i omsorgstjenestene. Målt i antall årsverk er den kommunale omsorgssektoren i dag større enn sykehussektoren.

Finansiering av omsorgstjenester

- Kommunenes utgifter til pleie- og omsorgstjenester finansieres i hovedsak av "frie inntekter" (skatteinntekter og statlig rammetilskudd), samt gebyrinntekter og brukerbetaling.
  - Med frie inntekter menes at kommunene ikke er forpliktet til å bruke inntektene på bestemte tjenester og tiltak, men selv kan avgjøre hvordan inntektene skal anvendes. Kommunene er likevel bundet av de krav til tilbud, innhold og kvalitet på tjenester som følger av vedtatte lover.
  - **Viktig å kjenne til ordningen med særlig ressurskrevende tjenester**
- Kommunenes brutto utgifter til pleie- og omsorgstjenestene var i 2012 på om lag 90 mrd. kroner. For kommunene utgjorde brukerbetaling både for opphold i institusjon og for praktisk bistand til sammen om lag 6 mrd. kroner.
- Helse- og omsorgstjenestene kan ytes av kommunen selv, eller ved at kommunen inngår avtale med andre offentlige eller private tjenesteytere.

Funksjonshemmedes Fellesorganisasjon (FFO)

8 April at 14:42 · 🌐

INGEN VEKST I ANTALL BPA-BRUKERE Betydelig vekst i antall timer, men ikke i antall brukere, er en av hovedkonklusjonene i en ny KS-rapport om BPA-ordningen. -Rapporten slår fast at BPA-brukere i gjennomsnitt har høyere timetall enn i sammenlignbare tjenester. Men hva er "sammenlignbare tjenester?" spør Ingunn Westerheim i FFO. -Kommunene prioriterer tjenester i hjemmet, og mange mener aktiviteter utenfor hjemmet kan ivaretas av en støttekontakt. FFO mener at BPA må sees på som en egen frittstående ordning og et likestillingsverktøy, og ikke som en alternativ måte å organisere kommunale hjemmetjenester på, sier Westerheim. 🙄🦽🦿
<https://www.ks.no/.../bpa-ordningen---suksess-eller.../>

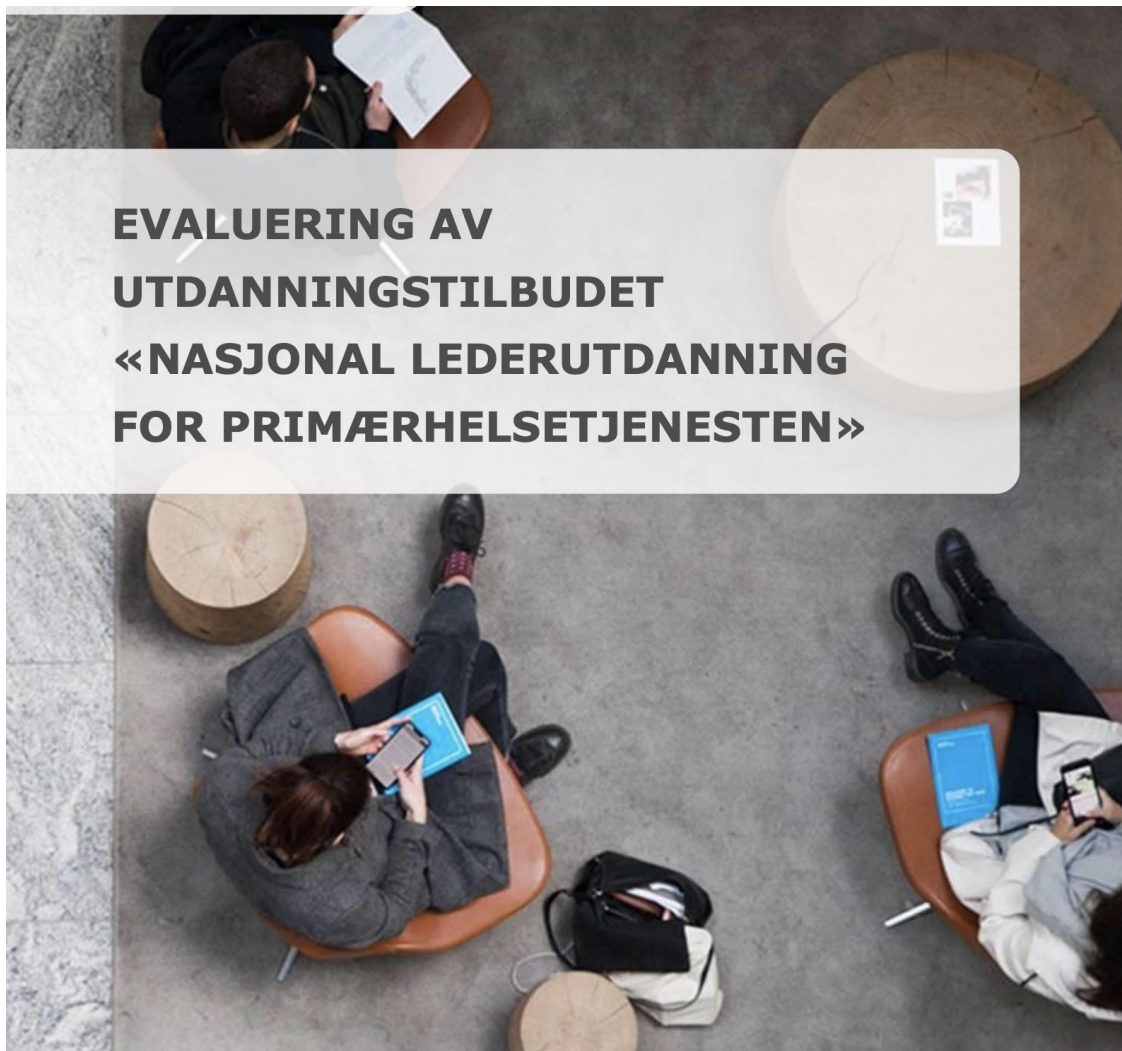

BPA-ordningen - suksess eller katastrofe

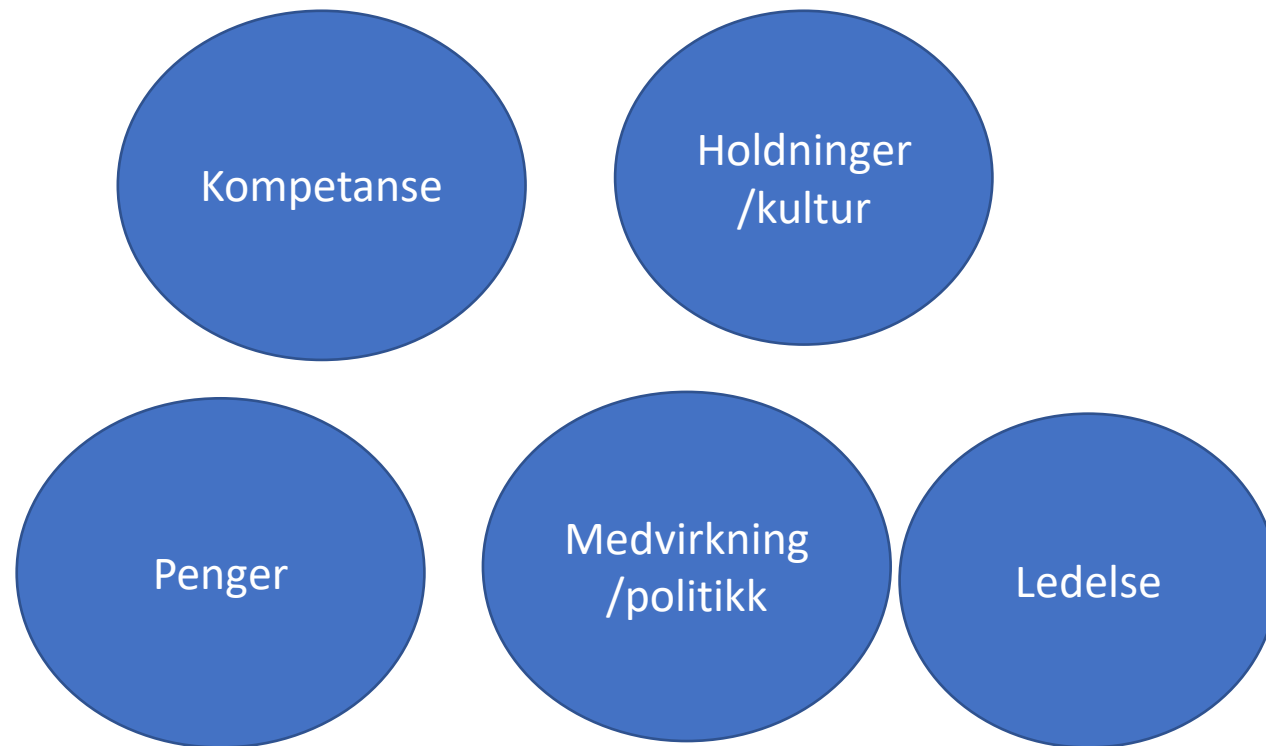
Betydelig vekst i antall timer, men ikke i antall brukere, er en av hovedkonklusjonene i en ny rapport om ordningen.

<https://www.ks.no/fagomrader/forskning-og-utvikling-fou/forskning-og-utvikling/bpa-ordningen---suksess-eller-katastrofe/>

**EVALUERING AV
UTDANNINGSTILBUDET
«NASJONAL LEDERUTDANNING
FOR PRIMÆRHELSETJENESTEN»**

Nasjonal lederutdanning for primærhelsetjenesten gir positive endringer hos deltakerne, viser evaluering. Lederne har blant annet blitt mer utviklings- og innovasjonsorienterte, de tilrettelegger bedre for brukermedvirkning og har blitt bedre på økonomistyring.

<https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/evaluering-av-nasjonal-lederutdanning/id2844161/>

CRPD Artikkel 19 Retten til et selvstendig liv og til å være en del av samfunnet

- Konvensjonspartene erkjenner at alle mennesker med **nedsatt funksjonsevne** har samme rett som andre til å **leve i samfunnet**, med de **samme valgmuligheter**, og skal treffe effektive og hensiktsmessige tiltak for å legge til rette for at mennesker med nedsatt funksjonsevne skal kunne gjøre full bruk av denne rettighet, og bli **fullt inkludert og delta** i samfunnet, blant annet ved å sikre:
  - a) at mennesker med nedsatt funksjonsevne har anledning til å **velge bosted**, og hvor og med hvem de skal bo, på lik linje med andre, og ikke må bo i en bestemt boform,
  - b) at mennesker med nedsatt funksjonsevne har tilgang til ulike **støttetjenester** i eget hjem og i særskilte boformer, samt annen samfunnsservice, herunder den **personlige bistand** som er nødvendig for å kunne bo og være inkludert i samfunnet og for å hindre isolasjon eller segregering,
  - c) at samfunnets tjenester og tilbud for befolkningen generelt er tilgjengelig på lik linje for mennesker med nedsatt funksjonsevne, og tar hensyn til deres behov.

Hva er BPA?

Likestillings- verktøy

- Brukerstyrt personlig assistanse (BPA) er en **alternativ måte å organisere tjenestene praktisk og personlig bistand** (personlig assistanse) på for personer med nedsatt funksjonsevne, **både i og utenfor hjemmet**.
- Målet er å bidra til at personer med assistansebehov får et **aktivt og mest mulig uavhengig liv** til tross for funksjonsnedsettelsen.
- Av rundskrivet følger det at begrepet «personlig assistanse» skal omfatte:
  - hjelp til alminnelig egenomsorg og personlig stell (personrettet praktisk bistand).
  - praktisk bistand til nødvendig rengjøring og annen nødvendig hjelp til alle dagliglivets praktiske gjøremål i hjemmet og i tilknytning til husholdningen.
  - opplæring i dagliglivets praktiske gjøremål.
  - **tiltak utenfor hjemmet (for å nå målet om et aktivt liv i samvær med andre)**
  - støttekontakt
  - avlastning (barn under 18 år)
- **LIKESTILLINGSVERKTØY!**

Kommunens ansvar

§ 3-2.Kommunens ansvar for helse- og omsorgstjenester

For å oppfylle ansvaret etter [§ 3-1](#) skal kommunen blant annet tilby følgende:

1. Helsefremmende og forebyggende tjenester, herunder:
  - a. helsetjeneste i skoler og
  - b. helsestasjonstjeneste
2. Svangerskaps- og barselomsorgstjenester
3. Hjelp ved ulykker og andre akutte situasjoner, herunder:
  - a. legevakt,
  - b. heldøgns medisinsk akuttberedskap,
  - c. medisinsk nødmeldetjeneste, og
  - d. psykososial beredskap og oppfølging.
4. Utredning, diagnostisering og behandling, herunder fastlegeordning
5. Sosial, psykososial og medisinsk habilitering og rehabilitering
6. Andre helse- og omsorgstjenester, herunder:
  - a. helsetjenester i hjemmet,
  - b. personlig assistanse, herunder praktisk bistand og opplæring og støttekontakt og
  - c. plass i institusjon, herunder sykehjem.
7. Dagaktivitetstilbud til hjemmeboende personer med demens.

Arbeidsleder – hvem, hva, hvor og når?

- BPA innebærer at personen som trenger assistanse har rollen som **arbeidsleder** og påtar seg ansvar for organisering og innhold ut fra **egne behov**.
- Innen de timerammer som kommunens vedtak angir, kan personen styre **hvem** han/hun vil ha som hjelper(e), **hva** assistenten(e) skal gjøre, **hvor** og **når** hjelpen skal gis.

En rettighet – for noen?

- Ordningen har eksistert i mange år, men ble rettighetsfestet fra 1. januar 2015. Det vil si at personer med assistansebehov av et **visst omfang** ble gitt en lovfestet rett til selv å velge BPA som organiseringsform.
- **NB! Selv om noen ikke har rett til BPA etter rettighetsbestemmelsene, plikter kommunene å vurdere om BPA er den mest hensiktsmessige måten å organisere tjenestene.**
- Det er ingen nedre grense og kommunen skal legge stor vekt på hva brukeren selv mener, jf. pasient- og brukerrettighetsloven § 3-1.

Hvor er BPA regulert?

- BPA var opprinnelig hjemlet i sosialtjenesteloven
- Etter Samhandlingsreformen ble BPA flyttet til
  - lov om kommunale helse- og omsorgstjenester §§ 3-2 og 3-8 samt
  - pasient- og brukerrettighetsloven § 2-1 d).
- Fra 1.1.2015 rettighetsfestet
- Per i dag ingen forskrifter
- MEN det finnes flere viktige rundskriv!

Det holder ikke å bare lese loven!

- Rundskriv I-20/2000 til lov om sosiale tjenester mv.
- Rundskriv I-15/2005 Brukerstyrt personlig assistanse (BPA) –utvidelse av målgruppen
- Rundskriv I-9/2015 Rettighetsfesting av brukerstyrt personlig assistanse (BPA)
- I tillegg har Helsedirektoratet har gitt ut "Opplæringshåndbok brukerstyrt personlig assistanse BPA" (IS-2313)

Helsedirektora

Opplæringshåndbok brukerstyrt
personlig assistanse BPA

Aktivitet og
deltakelse
Likestilling
Selvstendighet

- Bestemmelsene som omhandler BPA må leses i lys av helse- og omsorgstjenestelovens formålsbestemmelse § 1-1, som blant annet sier at formålet med loven er
  - å tilrettelegge for mestring av nedsatt funksjonsevne,
  - bidra til likeverd og likestilling og
  - sikre at den enkelte får mulighet til å leve og bo selvstendig og til
  - å ha en aktiv og meningsfylt tilværelse i fellesskap med andre.

Så hva er problemet?

- **Det er store forskjeller fra kommune til kommune!**
- Mange kommuner informerer ikke innbyggerne sine om BPA
- Mange kommuner forholder seg ikke til rundskrivene
- Mange kommuner prioriterer kun assistanse til hjelp innenfor hjemmets fire vegger
- Kommunene legger føringer i anbud eller kommunale retningslinjer som ikke er i tråd med rundskrivet (eks: ferie, rapportering, kompetansekrav osv)

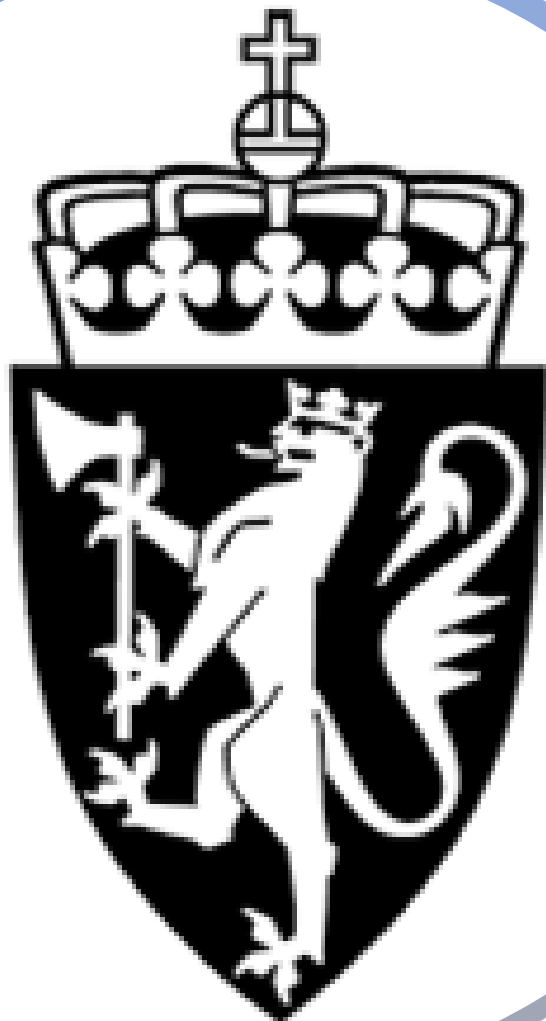
Monica Måtte flytte til Lørenskog for å få hjelp

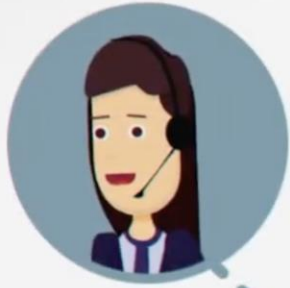
FFO mener

- BPA må anses som et likestillingsverktøy som skal sikre aktivitet, selvstendighet og deltakelse både i og utenfor hjemmet – ikke en helse- og omsorgstjeneste.
- Personer må ha lik tilgang til brukerstyrt personlig assistanse (BPA) uavhengig av hvilken kommune og bydel man bor i.
- Alle kommuner må aktivt tilby organisering av tjenester som BPA og informere om BPA til personer med assistansebehov og foreldre til funksjonshemmede barn i aktuelle informasjonskanaler.
- Kommunene må få tilstrekkelig opplæring i både lov og rundskriv om BPA samt generelle regler om likestilling av funksjonshemmede (herunder CRPD).

Utvalget

- BPA-utvalget skal gjennomgå og foreslå forbedringer i ordningen med brukerstyrt personlig assistanse. NOU skal avgis innen 1. juni 2021.
- FFO er representert i utvalget ved Sverre Fuglerud sammen med representanter for NHF, fra brukersiden
- FFO ønsker innspill til hvordan vi kan få en bedre BPA-ordning:
  - Direkte innspill til utvalget:
<https://nettsteder.regjeringen.no/bpa/gi-innspill/>
  - Innspill til FFO (og FFOs utvalgsmedlemmer) sendes til ingunn.westerheim@ffo.no

Ta kontakt med FFOs Rettighetscenter

23 90 51 55

Mandager til torsdager mellom kl. 10 og 14

Ring FFOs Rettighetscenter mellom 10-14 mandag til torsdag

Vi kan hjelpe deg med å **si ifra**

Pasient- og brukerombudet

@pasientogbrukerombudet · Public & government service

[Learn More](#)

helsenorge.no

[Home](#) [About](#) [Videos](#) [Photos](#) [More](#) ▾

[Like](#)

About

[See all](#)

i Pasient- og brukerombudet skal arbeide for å ivareta pasientens og brukerens behov, interesser og rettssikkerhet overfor spesialisthelsetjenesten, offentlig tannhelsetjeneste og den kommunale helse- og omsorgstjenesten, og bedre kvaliteten i tjenestene.

Pasient- og brukerombudet

15 January at 09:57 ·

Jeg er ikke fornøyd med behandlingen på sykehuset. Hvor skal jeg klage?
Her svarer pasient og brukerombudet i Vestfold på spørsmål fra pasient.

A large red equilateral triangle is centered on a white background. Inside the triangle, the text "Er kommunale råd opptatt av BPA og kommunale helse- og omsorgstjenester?" is written in white, centered horizontally and vertically.

Er kommunale råd
opptatt av BPA og
kommunale helse- og
omsorgstjenester?

Lover og mer informasjon

- <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2011-06-24-30>
- <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1999-07-02-63>
- <https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2016-10-28-1250?q=forskrift%20om%20kvalitet>
- <https://www.helsedirektoratet.no/tilskudd/saerlig-ressurskrevende-helse-og-omsorgstjenester>